

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap

► Ef 4,1–6

Az elhíváshoz méltón, egységben

A vasárnap jellege

Sokan úgy gondolják, hogy a Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok – vagyis a nem hivatalosan „ünneptelen félév” vasárnapjainak – jellegét a jellegtelenségben foghatjuk meg. Az *Agenda* és a *Liturgikus könyv* nem véletlenül adja meg számunkra a témát, amely ebben az esetben a Krisztusban való egység, az egyház egysége, az elhívásunkban rejlő megigazulás. Nem könnyű téma, és nem lesz egyszerű érthetővé tenni egy késő szeptemberi istentiszteleten. De ettől – is – szép a hivatásunk, hogy olyan kihívások elé állít mindig, amelyeket egyedül megugrani nem vagyunk képesek.

Amit a textusról tudni kell

A textus nagy segítségünkre van, annak ellenére, hogy feldolgozása sem egyszerű. Luther az efezusi levelet a Rómaival és a Galata levéllel együtt a legfontosabb páli levelek közé sorolta. Számunkra sem lehet kérdés a fontossága, már csak azért sem, mert aktualitását nem lehet megkérdőjelezni, hiszen a megosztottság és a szeretetlenség mint probléma ugyanúgy jelen van a mi életünkben is.

Sokakban megfogalmazódott a személytelen köszöntés miatt, hogy nem is az efezusiak a címzettek, s ezt annak tudatában tették, hogy egyébként az efezusi gyülekezet neve nem szerepelt

eredetileg a szövegben, hanem későbbi betoldás. Van, aki egyenesen azt állítja, hogy nem is páli levélről van szó. Én fenntartanám a páli szerzőség kiindulópontját, a személytelen megszólítás pedig a körlevél jelleg miatt lehetséges, tehát több gyülekezetnek íródott.

Efezussal kapcsolatban szinte unalomig ismételt tény, hogy világgraszáló kereskedelmi központ volt, „Kelet kapuja” és kétszázezres lakossága nem csak a korabeli viszonyok között tette jelentősé. Artemisz temploma a világ hét csodájának egyike volt. Pál a második missziói útján rövid időt töltött itt, a harmadik útján viszont három évig tartózkodott a városban, pontosan annak központi fekvése miatt, mely így a misszió komoly gócpontjává vált. Egyértelműen szembesült a nemzeti, kulturális és vallási sokszínűséggel, valamint a szinkretizmussal, ami akkor (is) egy nagyváros jellemzője volt.

A gyülekezeti életben a zsidó és a pogány háterüek között éles feszültség rajzolódik ki. Az indító háttér meghatározó volt, vagyis hogy ki honnan érkezett, s ezt a meghatározottságot nem tudták csak úgy letenni. Nehéz volt megérteni az új keretrendszert az elhívásban, amelyet az egy test, egy Úr, egy hit tanítása adott, Krisztus szeretetében megélhetően. Megvallom, engem mindig csodálatra indít ez a páli szeretet, amellyel még a fogságból is biztatja az övéit, s hívja őket az egységre, az elhíváshoz méltó életre. Amiket felsorol, azok nem begyakorolható és elsajátítható tanulható tulajdonságok, hanem lelki ajándékok, a Szentlélek csodája az emberen. Alázat, szelídség, türelem, egymás szeretetben való elhordozása, melyek a közös reménységben és keresztségben válnak értelmezhetővé Krisztus által.

A perikópa megértése

A levélben páratlan ekkleziológiai tanítás jelenik meg, így szakaszunkban is, amely gyakorlatilag az egyház küldetését mutatja meg, benne az elhívás

fontosságát és a kereszteny élet megélését, amely az egységet szolgálja. Az egyház több mint e világi közösség, mert Krisztusban van egybeszerkesztve, ennek a megvalósulása pedig titok. Ez a titok – melynek a kibontása végigvonul a levélen is – Isten örök tervét testesíti meg. Az egység megélésében közös alapként a keresztség szentségét ki kell emelni, amely a Szentháromság nevében történik, esély a napi újjászületésre. Csak ebben az újjászületésben lehetnek újra és újra sajátunkká azok a lelki ajándékok, melyek közösségbe vonnak, s amelyekben megélhetővé válik az egyháztest egysége. Mindez az egy hitben válik lehetségessé, az egy Úr által, aki ott van mindenek felett és mindenekben!

Az igehirdetés felé

- Úton egy megosztott-szétesett világban
- Az egység alapja egyedül Krisztus
- Elhívott életben, a lelki ajándékok által egységben

Entropa volt a címe annak a műnek, amelyet az EU 2009-es soros cseh elnöksége rendelt meg egy otthoni művésztől, aki a tagállamokat egy-egy sztereotípiá alapján ábrázolta. Mondhatjuk, hogy megosztó volt. Gyakran hallani a megállapítást, hogy megosztottságunk genetikailag kódolt. De valóban így lenne? A Kárpát-medence olvasztótégelyében élve a genetikai sokszínűség megkérdőjelezhetetlen, vagyis az előítéletek és a sztereotip gondolkodás szocializációnk része, a környezeti meghatározottság ott van bennünk mint identitás. De nem több ennél!

Érdemes felkapni a fejünket Balikó Zoltán 1985-ös megállapítására: „Egyfelől nemzedékünkben a világ minden népe egymás »szomszédja« lett, annyira közel hozott egymáshoz a szédületes technikai fejlődés, másfelől világkatasztrófával fenyeget a differenciáltság mind ideológiai-politikai, mind gyakorlati gazdasági téren, öt kon-

tinens keresztyén emberei fordulnak egyre nagyobb ámulattal az efezusi levél lenyűgöző témája felé: »Egység a Krisztusban!« Mindezt tipikusan »efezusi« módon a zsidó–pogány áthidalhatatlan ellentétnek krisztusi megoldásával: a zsidó marad zsidó, a pogány marad pogány, egyiknek sem kell feladnia sajátosságát, történeti útját, kultúráját, hagyományát és különbözőségét, és mégis egy »új ember« támad a Krisztusban, Isten örökkévaló szeretetének bázisán, a bűnbocsánat erejében és a Lélek egységében.” (BALIKÓ 1985, 12. o.)

Már negyven évvel ezelőtt is érezte a teológiai gondolkodó, hogy az emberiség és benne a kereszténység új kihívás elé került, mert egymás szomszédai lettünk a technológiai fejlődés miatt. Pál apostol korában is éles volt ez a kérdés, azóta pedig sokszorosára fokozódott. Ma viszont nemcsak szomszédok vagyunk, de ott vagyunk egymás nappalijában, és állandóan követhetjük a másikat, szinte egymás hálótársai is lettünk. Ez viszont nemhogy közelebb hozott volna egymáshoz, hanem még inkább eltávolított egymástól, megosztott bennünket, még több a preconcepció, a sztereotípiák, így még tovább atomizálódott a világ és benne a kereszténység. De mindezek mellett a Krisztusban kapott ajándék ugyanúgy megoldást jelent. Vagyis mindenki őrizheti az identitását, de a naponkénti újjászületésben a Lélek mégis egységbe von! Ez az elhívott élet ajándéka. A 21. század kereszténysége mégis magába fordul, nem ismeri azt sem, aki mellette ül a templomban, nem is akarja igazán ismerni az előítéletei és a sztereotípiák miatt. Az igefogyasztói létbe menekül, ahol csak saját életével kapcsolatban próbál levonni konzekvenciát, így fókuszálva kizárólag a vigasztalásra és a megnyugtató szavakra. Csak-hogy ez alapvető félreértése az evangéliumnak.

Az elhívás egyébként Pálnál kizárólagosan ezen a téren értelmezhető, csak a kereszténységgel – a szolgálattal – kapcsolatban használja, nem a világi hivatással kapcsolatban. Természetesen ez utóbbira is ki lehet térni a prédikációban, már csak azért is, mert kiváló párhuzam a hiánya miatt. Manap-

ság az állandó munkahelyváltással együtt megkopik a hivatástudat. Letudandó feladatok, munkák vannak, hogy a munkabéréből finanszírozni tudja az ember a mindennapjait és a szabadságát. Óriási ajándéka a mindenható Istennek, hogy hivatást ad. Nem egyszerűen a hasznosság érzésével áld meg, nemcsak az alkotás lehetőségével, hanem hivatással. Így adja meg az elhívás csodáját, amelyben megvalósulhat a közös istendicsőítés, a lelki ajándékok megélése. Ezeknek az értelmezése viszont egyre nehezebbé válik, szinte szélsőséges értéknek számítanak, amelyek sokakban ugyan előítéletet szülnek, nekünk mégis az egység megéléséhez való alapvető segítséget jelentik.

Mert mi az alázat? Amikor tudhatjuk, hogy mind erősségeinket, mind gyengeségeinket a Mindenható ajándékozta nekünk, hogy megtartsan az egy hit szolgálatában. Mert az alázat nem a mindentudás fölényes arroganciájában, hanem a legkevesebbet rombolás szándékában van jelen. Amikor úgy éljük keresztyén életünket, hogy azal nem ártunk testvéreinknek, és nem állunk útjába az Isten akaratának.

Mi a szelídség? Nem valami tutyimutyi viselkedés, nem megfutamodás, nem önfeladás, nem meghátrálás és a pálya átadása, hanem az a fajta viselkedési forma, amely a másik érdekeit helyezi előtérbe. Elsősorban a másikat látja, de Krisztus szemével! A másikat látni, egyáltalán meglátni komoly tanulási folyamat. A szelídség tehát elsősorban az Isten iránti magatartás: hajlandóság, készség elismerni az ő jóságát és engedelmeskedni neki, ellenkezés nélkül. Persze ez is ajándék. A szelídség nem más, mint kegyelem az emberben!

Mi a türelem? Az sem egyszerűen valaminek vagy valakinek a bármikor eltűrését-elhordozását jelenti, hanem azt a türelmet, amelyet eredetileg toleranciaként értelmezhetnénk, viszont a szó elhasználódott a mindent elnéző magatartásban feloldódva. A türelem alapja mindig a keresztyén szeretet, a szeretet pedig mindig tartja a határokat.

A felsorolás Pál részéről semmiképpen sem moralizálás, hanem a gyülekezetért érzett felelősség, a lelkigondozói indulat szüli ezeket. Így a ma keresztény emberében sem magatartási kódexként kell, hogy megjelenjen, nem kötelezettségként, hanem a hitben megszületett indulatként, a szolgálat és az egység vágyaként. Ez természetesen Isten csodájaként mehet csak végbe bennünk és közöttünk, de az egység megélése mindig hálaadásra indító tapasztalat.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

Kötelező: Lk 14,1–11

Fakultatív: Ézs 49,1–6

Énekek

EÉ 446, 265; ÜÉ 103 (*Tégy egygyé, Urunk!*)

Illusztrációk

TÖRTÉNET

Történetünk egy kémcsőben

A *The DNA Journey*¹ egy kampányfilm, amelyet a dán Momondo iroda készített egy vizsgálat nyomán. Ebben az elgondolkodtató kisfilmben hatvanhét különböző nemzetiségű embert hívtak össze, akik először a saját kultúrájukról, előítéleteikről nyilatkoztak, és arról, honnan származnak, hová tartozónak tartják magukat. Ezt követően mindannyiukon DNS-vizsgálatot végeztek, majd szembesítették őket az igazi sokszínű genetikai hátterükkel – ami legtöbbjük számára hatalmas (és sokszor könnyfakasztó) meglepetést okozott. Részt vett rajta egy kurd nő is, aki

szégyenkezve ugyan, de kijelentette, hogy utálja a törököket. A DNS-elemzés nyomán viszont kiderült, hogy nagy részben török származású, és egészen véletlenül a teremben jelen lévő hatvanhét fő között van egy addig ismeretlen unokatestvére, mégpedig egy török férfi. Megrázó élmény volt számára, viszont örömmel ölelte magához az új unokatestvért.

A drótostót annak idején járta a vidéket, és a törött edényeket darabjaiból összerakva megdrótozta. Ez a drótháló tartotta egybe onnantól a darabjaira széthullottat, és használható volt újra.

VERS

Victor Hugo: *Egység*

A barna dombos láthatár alatt
a végtelen fényű virág, a nap
súrolta már-már a habos mezőt,
hol rejtve egy százszorszépecske nőtt
vadzag között egy szürke falnak öblén
fehér sugárderűbe tündökölvén;
és a kicsiny virág is lángra gyúlt,
bámulta a sugárszíkás azúrt,
a halhatatlan, fénytvető napot
és így szólt rá: – Én is csak fényt adok.
(Ford. Kosztolányi Dezső)

Felhasznált irodalom

- BALIKÓ Zoltán 1985. *Az Efezusi levél*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest. Web: https://medit.lutheran.hu/files/baliko_zoltan_efezusi_1985.pdf.
STOTT, John 1994. *Az Efezusi levél*. Ford. Lengyel András. Harmat Kiadó, Budapest. (A Biblia ma.)
TÓTH Kálmán (szerk.) 1969. *Jubileumi kommentár. A Szentírás magyarázata*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest.

■ VANCsAI JÓZSEF

¹ <https://youtu.be/tyaEQEmt5ls>.